

SÍK SÁNDOR

...maradék magyarok...

versek

Budapest
H. Szent István Társulat
Kiadása

Ára 6 korona.

A címlapot *Nagy Sándor* rajzolta.

Sík Sándor

Maradék magyarok!

Versek.

Budapest

A Szent-István-Társulat kiadása

1919.

Ó kedves nemzetem, hazám, édes felem !
Kivel szerelmetes mind tavaszom, telem :
Keseregj, sírj, kiálts Istenedhez velem.
Nálad, hogy szeretlek, légyen ez vers jelem.
Rimay János. XVII. század,

STEPHANEUM NYOMDA R. T.
Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. sz.

I. RÉSZ.

HÁROM RÉGI VERS

KURUC TÁBORI DAL.

1912. március. Diákgyűlés Kassán.

Véreim, kurucok, végvári vitézek,
Jó Kassa piarcán kik tábort verétek :
Kedvvel az Úristen nézzen ma reátok,
Jámbor énekmondót ha meghallgatjátok.

Zord, súlyos igéket hirdetek ma néktek,
Koporsója mellől Rákóczi vezérnek
Tornyosuló szívvel kiket újon hoztam.
Az idők énekét énekelem mostan.
Mondom mozdulását a mostan időknek.
Mondom vajúdását messze jövőndőknek,
Csodák születését, titkok tolulását,
Rongsolt Magyarország vérben-újulását,
Mert közel a nagy nap, mert közel az óra :
— Kinek füle vagyon, hallgasson a szóra !

Amaz igaz férfi koporsója mellett
Megszállta a lelkem síri hideg szellet.
Az évek erői omolva tolúltak.
Óriás riadással riadtak a múltak.

Századok szelleme omlott a szívemre,
Iszonyú igékkel szólíta tetemre;
Tetemplátni: halott nagy szemekbe nézni,
Rakott ravatalok holtjait idézni.
Lelkekkel éjféiben birkózásra kelni,
Keserű sírás közt bűgva énekelni.
Kiáltani, zúgni, sikoltani százszor:
Hogy messze vagyon még ama szörnyű gyásztor,
Kitől a halálban hűlt nagy szívük retteg
Őreg halottaknak, régi erőseknek.

Ott szókkal, amiktől majdhogy az ér pattan,
Esküvel esküdtem, fogadva fogadtam,
Hogy: tetemeiktől merre a föld terhes,
Merre poraiktól kalász szeme teljes,
Földanya emlőin még véreik élnek,
Tisza-Duna táján még magyar a lélek.
Még semmi sem halt meg, minden, minden él még,
Lobog az ereken ama régi vér még.
Nem múltak a múltak, nem holtak a holtak,
Élnek az erősek, akik régen voltak.
Ifjú izmokban a régi keménység,
Ifjú szemekben a régi reménység.
Ifjú legényekben az öreg legények,
A régi kemények: nem haltak meg, élnek.
Hogy amit szereztek, véren amit vettek,
Véren és halálon juszt kiverelkedtek,
Nagy testámentomul amit ránk hagyának,
Nem adjuk, nem hagyjuk bitangok fogának.
Mert a jövők terhét most ifiak hordják,
Tűzben újhodik most ifjú Magyarország.

Koporsója mellől Rákóczi vezérnek
Ímhol ez ígéket hoztam ma tinéktek.
Így láttam a múltban a jövőndök sorját.
Tűzben újhodik most ifjú Magyarország.

Tűzben újhodik most minden, ami régi.
Mostan a múltaknak jövővé kell égni.
Vettetik a tűzre mostan, ami korhadt,
Mostan, ami vénhedt, adatik a pornak.
Elhull, ami férges, esik az esendő :
Tűzben születik most s vérben a jövőndő.
Most kell a kemény kar, ki buzogányt kedvel,
Most a kemény homlok, égne emelt fejjel.
Ami jön még itten, az mind az erőse,
Most gyáva mindenki, ki nem ízzott hőssé.
Most pulya gyermek mind, most nem igaz ember,
Hinni aki nem tud, merni aki nem mer,
És áruló minden és cudar és hitvány,
Aki nem lép bátran, bizalommal bízván.

Mert bizonynal mondom, magyarok, tinéktek,
Nem azok közt vagyon a ti ellenségték,
Fene gyűlölettel akik néznek rátok,
Kiknek komor ajkán árad konok átok,
Káromló vaksággal akik öklük rázzák,
S nyögik a jövőndő szörnyű vajúdását.
Megnyomorult éhes szegény sok testvérték :
Véreim, magyarok, bizony mondom néktek,
Eljön a jövőndő és megjön az óra,
Mikor ők eljönnek szent találkozóra.
S magyar a magyarnak, egy harcos a másnak,
Testvérték a testvér : kézbe kezét ráznak,

Hanem aki nevet, aki fejet csóvál,
Aki tüzet nem fog szikra-verő szónál,
Aki, mikor tűzzel tüzesül az ország,
Forgatja fejében hitvány maga-gondját,
Akinek a gúnyba lelke belevásik,
Ki nem mer gondolni nagyot, óriásit,
Sírván aki nem sír törpe-cudar voltán,
Megállani nem mer ezerek omoltán,
Akinek nincs lelke, villámokat ontó :
Az a kutyahitű, az ellen, a rontó !

Mert most a jövőendő riadva közelget,
Most inog a vén föld, most rengnek a lelkek.
Most senkisémet él meg, aki halni nem mer,
Most senkisémet áll meg, aki nem tűzember,
Aki nem vasember és kőszikla-férfi :
Mostan mindeneknek tűzben kell megérni.
Mert itt van a nagy nap, mert kondul az óra,
— Kinek füle vagyon, hallgasson a szóra.

*

Kassa városában íraték ez ének,
Mikoron diákok utána jegyzének
Tizenkét esztendő tizenkilenc száznak.
Isten oltalmazza mi szegény hazánkat !

ZRINYI HARMADIK ÉNEKE.

1912. november. Balkán-háború.

A méreg ég és ömlik mély sebére
S ő védtelen küzd egyedül.
Hatalmas, ő légy gyámja, légy vezére,
Vagy itt az óra s végveszélybe dől.
Kölcsey: Zrínyi második éneke.

Magyarok, magyarok, Sztambulba temetnek,
Fekete gyásza van gyászos Napkeletnek.

Irtó ítéletnek jött iszonyú napja :
Mostan a próféta fiait siratja,
Szaggatja szakállát keserű igékkel,
Szultán Szulimán is most sírva veszékel,
Mármara-tenger most hánykódva morajlik,
Most fene Allektó rossz fajzata rajlik.
Holtakat bűvösök hiába idéznek :
Nyílik nyelv sírja az Elvégezésnek.
Ím-igyen akarta a végezet Atyja :
Az ottomán holdnak jőjjön borulatja.
Írván vagyon írva világ elejétül :
Kardnak, aki kardos, veszen el életül.
Amit rátok küldött vétkek ostorának :
Vesszejét eltörte Isten haragjának.
Népek iramodnak, népek elenyésznek.
Zúg tova bús árja az Elvégezésnek.

Magyarok, magyarok, Sztambulba temetnek.
Tetemplátni szólít siráma Keletnek.
Meg tudtok-e állni a ravatal mellett?
Ajkon iszonyattá nem fagy a lehellet?
Állni görnyedetlen, fejet-égnek-szegve,
Nézni halott arcra, hűlt szörnyű szemekbe,
Mondani: «Eljöttünk, siratni halottat,
Esettet erősek, nyomorúltat jobbak,
Gyenge, bukott testvért az igazabb testvér» —
Tudtok-e így szólni a kiterítettnél?
Vagy lekonyúlt fejjel (iszonyú, hogy úgy van!)
Görnyedő gerinccel álltok, nyomorútan?
Szót szólni se tudtok? Főlnézni se mertek?
Álltok, gyalázottak, állotok, megvertek?

Jaj minekünk immár, megnyomorúlt népnek,
Sok nagy erősek közt ötödik keréknek,
Hangosszavúaknak, nagytarajúaknak,
Szitkos kicsinyeknek, pártos nagyuraknak,
Ekére bitangnak, kardra se deréknek,
Betűre keménynek, munkára heréknek!
Jaj minekünk immár, cifra köntösünknek,
Aranyos kápánknak, puha tenyerünknek;
Nagypipájúaknak, kisdohányúaknak,
Jaj minekünk immár, romlott magyaroknak!

Jaj, remeg a vén föld! Birodalmak dőlnek!
Temető nagy torka tátva az ldőnek!
Pallossal az angyal most a leget járja,
Hőmpölyög a Végzés néma, nehéz árja,
Mind, ami megérett: ragadja, sodorja.
Jaj, ha mireánk jön az ítélet sorja!

Most a veres égen új tüzek lobognak,
Születik új rendje mostan a dolgoknak.
Ifiú népeknek barnállik az izma,
Új koronák fényén csillog az új krizma,
Jönnek az erősek, az ifjak, az újak!
Mit keresünk mink itt, régi nyomorúttak?

Könyörülő Krisztus, mi kemény köszálunk,
Mi egy bizodalmunk, irgalmadra várunk.
Ki, mikor apáink elhívtelenültek,
Rájuk ama kontyost ostorodúl küldted —
Most is, Uram, most is, alázattal kérünk:
Hogy friss iramattal ébredjen a vérünk,
Régi, nemes kincsünk tovább ne veszítsük,
Kemény koponyánkat magasba feszítsük,
Hitványt, nyomorúttat vessünk ki közülünk,
Kardot, ekét, tollat hogy megköszöröljünk,
Háromszor zuhantsuk bánattal a mellünk,
Higgyük nehéz hittel, hogy eztán is kellünk,
Hogy értsük örömmel új idők új lelkét,
Lélekkel a lelkünk hogy újra beteljék,
Hogy ama nagy Tűzláng gyújtsa ki szemünket:
Könyörülő Krisztus, verj meg Uram minket!

JEREMIÁD.

Magyarország 1913-ban. Szeptember.

Siket füleknek, csüggeteg éjszakán,
Reménytelen dalt, árva-kietlenül,
Kékült ajkon, jajongó szóval,
Énekelek, keserű kiáltó.

Ímhol, szeméten ül a beteg magyar,
Nyaldossa ebként üszkösödött sebét,
Vakarja lomhán, rossz cseréppel,
Undok ezer nyavalyás fekélyét.

Boldog Teremtő, már mivelünk mi lesz?
Van-é csapás még a kerek Ég alatt,
Van ostor még nehéz kezedben,
Mely nem ütött nyomorúlt nyakunkba?

Minket marcangol véres öreg madár:
A régi sasnak keserű karmai.
Vérben vonaglik tépett testünk,
Fuldokolunk dohos ősi dühtől.

Húsunkra éhes minden alélt-agyú
Gyors-hájjra-hízott rossz jövevény kamasz.
Kövér földünk, mézes fűvünket
Vért csepegő fogaikra falnák.

A föld is immár mostoha lett nekünk :¹
Nem állja tűrni únt falaink nyűgét,
Megindul átkozott - alattunk
S pornak omol paloták nagy orma.

Az elfordult Ég bosszúja ránk ömöl.²
Őrök csatornák méhei zajlanak.
Negyven napon és negyven éjen
Zúg az ősön nyomorúlt fejünkre,

Megfojtva gyászol szerte a vert vetés,
Rút, szürke árban úsznak a háztetők,
Zsúfolt hajókra száll a bús nép :
Messze Nyugat aranyálma hívja.

Akik maradtunk : — Nézd az agárserég,
Az ősztövért had, hogy tör a konc után !
Ádáz foggal, nyakig szemétben,
Marja mohón fenekedve társát.

A tisztos törvényt megköpi az erős,
Szennyes szitokkal görnyed a gyöngesség,
Gonosz közöny, pállott utálat
Jobbjaidat buta nyűgre fogja.

Irástudóid lelke lefonnyadott :
A szörnyű órán mond piciny éneket,
Piciny búkról, kis mámorokról,
Vértelenül, elaszott velővel . . .

¹ Az 1913-i földrengés. ² Az 1913-i nagy áradások.

Sírj már, sikolts már egyszer, avítt magyar !
Ragadd meg, mellen, gémberegett-magad,
Riadj egy szörnyűt, ébredőngőt,
S szőkj fel a vén evesült vacokról.

Nyújtózz ki egyszer, hajdani óriás,
Emeld meg immár zsibbadozó karod,
Űss szét hamar bunkós ököllel :
Hadd ne igyák kis ebek velődet !

Ó jaj, hiába ! Megsiketült füled,
A verdeső dalt hallani lomha vagy !
Sötét az Ég, sötét a Végzés
Jaj megítélt nyomorult fejünknek !

Sírj, sírj, sötét szív, sírj, komorúlt szemem,
Sírván kiáltozz, kínbarekedt ajak.
Jajgass, lerongyolt, agg, beteg nép
Vacka fölött, elapadt virrasztó !

II. RÉSZ.
1914—1918.

FÖLDINDULÁS.

1914. augusztus.

Földindulás van, édes feleim,
Ropog a vén föld korhadt gyökerében.
Rőt lánggal ég körül a szemhatár
Véres villámok csattogó tűzében.
Mindenfelől döbbentő vad sikoltás
Bódult fülünkbe rettentő riad.
Csitt, feleim, én feleim :
A Kéz mozdult meg a talpunk alatt !

A Kéz mozdult meg, az örök Tenyér,
Amin eddig oly csendesen aludtunk ;
Amin a föld, e vén üveggolyó,
Békés játékban futkosott alattunk ;
Melynek a föld ezernyi hangya-népe
Izzadva nyűtte nyüzsgő útjait.
Én feleim, nagy óra jött :
Amaz Erős megrázta újjait.

Megrázta újját, Így szól az Erős :
Vérrel, villámmal, irtó fergeteggel.
Szűnjék a nyüzsgés, álljon el a kéz,
Föl a magasba a szédült fejekkel !

Bömbölni, ágyúk, szűnjetek egy percre,
Láng megszakadj, népek némuljatok :
Ti nemzetek, a Kéz Erőse
Mondani akar valami nagyot.

A VÉR HIMNUSZA.

1914. szeptember.

Haj, sápadt magyarok,
Város fakó virágai,
Gyár, utca, bányá fonnyadottjai :
A vér órája jött el !
A vérnek, a vérnek,
A veres vérnek himnusz és dicsőség !

Vér, drága vér,
Amely felszöktél fáradt, szürke arcunk
Rég elhidegült erein
Magas homlokunk idegen ormára,
Mélyről, elfeledt, messze mélyről,
Lustán verő, nagy, régi szívünk
Halottas, bús kamráiból :
Ámúlva köszöntünk.
Éktelen vázak voltunk nélküled,
Csak tántorogtunk díztelen,
Világ csúfjára, magunk undorára.
Egyik fülünket vad ugatás tépte :
Fene fogakkal kiehült kutyák
Lesték a percet,
Mikor dőlünk az árokszélre lomhán,

Hogy belénk vájják villogó foguk
S fehér húsunkon osztozhassanak.
Másik fülünket csúf kacaj cibálta,
Fülsiketítő, gúnyos hangzavar :
Envéreink halálos kacagása
Magunk-feledett, rothadásnak roskadt
Koldús-beteg magunkon.
De te fölfakadtál, drága, régi vér,
Te fölfakadtál fiatal özönnel
Az alvó kútfők buzgó gyökeréről :
S elhallgatott a kacagás,
Szűkölve kullog a sok ebkölyök,
S mi lábon állunk, magasan, magunk,
Az arcunk fölpiroslott,
A lábunk megfeszült,
Ínas, nagy öklünk buzogányt emel,
Riad az ajkunk régi riadalt :
Mi vagyunk még itt, vérnek unokái,
Mi vagyunk még itt, döntő magyarok,
A régi kútfő vére a mienk !

A vérnek, a vérnek,
Az élő vérnek, himnusz és dicsőség !

Vér, drága vér,
Te fested meg a hősök homlokát
A győzelem ujjongó biborával.
A harcok hangos mezején,
Déli és északon, királyi színeidben
Haragos lánggal vereslik az ég.
Önérzetünk és haragunk
És elszánásunk iszonyú tüztől.

Szörnyű dalunkat ágyúk torka zengi,
Vörös rohamban huszárkardok zúgják,
Irtón sűvölti a honvédszurony.
És háború és halál iszonyában,
Némán kiáltva négy égtáj felé,
Hogy érőt érünk, Isten és világ előtt ;
Komolyan és halálosan
Hull, hull a nagy Tanúbizonyosság
Testvéreink és fiaink szivéből :
A vér, a vér, a szép, piros, meleg vér.

A vérnek, a vérnek,
A meleg vérnek himnusz és dicsőség !

De legszentebb vagy, drága vér,
Mikor pirosló párád égre száll,
— Piros szentség az égre száll, —
Föl, föl a seregek Urához
És az Erős előtt némán imádkozol
E roncsolt nemzet tenger bűnéért.
A hazugságért, melyben éltünk,
A kishitűségért, mely rothasztotta lelkünk,
A közönyért, mely már torkunkig ért.
Önzés, butaság, restség, gyűlölet :
Minden halálos, régi bálvány
Recsegve omlik el e nagy imára.
Te megkötdöd az Ítéző kezét,
Gyönyörű vér, és irgalmas mosolyt lehelsz
Az Úr haragos homlokára.
Ami kincsünk volt, mind kiadtuk,
Ami javunk volt, mind föléltek ;

Utolsó szavunk te vagy az Istenhez,
Jövendőségünk élettermő cseppje,
Áldozatunk, reményünk, életünk,
Szentséges drága vér.

A vérnek, a vérnek,
A mártírvérnek himnusz és dicsőség!

NÉPFÖLKELŐK.

1915. február, Pétervárad, sirinai erőd. A pécsi 19-eseknek.

Édes véreim, vége a dolognak,
Ezt is megértük, ma is este lett.
Szorítsatok a rossz barakk szalmáján
(Nem baj, ha nedves!) nekem is helyet.
Ottkint zuhog a negyednapos eső
És bolondul a szerbiai szél.
(Én Istenem! Hát azok a testvérek,
Főnt! főnt! akiknek nem jut ma földél!)

Ülünk a szalmán. Pislog a pipátok.
Nagynéha szóltok egy-egy csendeset.
Nincs itt embere szófia beszédnek,
Gondoltok inkább a szavak helyett.
A hangosakat megcsúfolja mostan
Ez a siket nagy világfőrgeteg.
Egy csoda termett köztünk ma reménynek:
A ti nehéz, mély csendességetek.

Nem hoz titeket harcok hősi láza,
Nem hírre, díszre ifjú szomjúság,
Daliás mámor büszke lobbanása, —
Házastűzes, nehézléptű apák.

Rítt a gyereknép, zokogott az asszony,
A nehéz szívek ezere alatt
Cammogva, nyögve, oly nehezen indult
A hosszú, hosszú katonavonatot.

Most is, tudom, hogy hallgatva pipáltok :
A lelketek, jól látom, messze jár.
Az a szép, nagy hegy nem a Fruska-Góra :
A baranyai drága szép határ !
Kend, András bácsi, most Vázsnokra gondol,
(A felesége, tudom, nagy beteg,
A mai levél csupa szomorúság)
Meg hogy a szőlőt, azt ki metszi meg !

István bácsi a Pistájára gondol,
(Akkor született, hogy eljött hazúl !)
Horváth Ferenc a Viki lányát szánja,
A szép, új földjét Tóth tizedes úr.
Minden sóhajtást tudok, merre sóhajt.
A rossz lámpában pislákol a bél,
Kint bűg vontatva az őrjárat hangja,
Az ócska deszkát dőngeti a szél.

Ezt a sóhajtást, ezt a nehéz gondot
Ne szégyeljétek, öreg harcosok !
Holnap azért, ha ember kell a gátra,
Helyén lesz ott is mindahányatok.
Parancs ha szólna : perc és talpon álltok,
Nincs többet asszony, föld, jószág, gyerek —
Nem marad egyéb tornyos lelketekben :
A kötelesség és a becsület.

Domború mellel, gyökerezett lábbal
Ti álltok itten, eleven sövény,
A Kárpátoktól le a Drina-partig
Körös-körül az ország mesgyején.
Vérét és húsát védeni a földnek,
Az anyaföldnek, melyből nőttetek,
Mely vérét, lelkét tibelétek forrta.
Kemény, kövér föld : a ti földetek !

Mikor megértünk hátán a halálra,
Az életvágy még egyet lihegett,
Szívig hasított a fájás a földbe :
Ez a dőbbenet termett titeket.
Tibennetek az anyaföld mozdúlt meg ;
A föld szivéből sikoltok elő :
Bizonyságúl magának és az égnek,
Hogy van még benne új vér és velő.

KÁRPÁTI ÉNEK.

1915. március.

Magas Kárpát orma felett
Fogas-fagyos, gyilkos szelek.
Szürke az ég mindenfelül,
Hideg hősír körös-körül.
Feje fölött bög az orkán,
Kemény Kárpát havas ormán
Áll a honvéd.

Ki-kigyúlad az ég alja :
Orosz ágyúk gonosz magja.
Sir az Alföld messze lentről.
Lába alatt szikla rendül.
A fél világ ropog-recseg,
Inganak a nehéz hegyek :
Áll a honvéd.

Szúr a szurony, folyik a vér.
Nosza egyet Przemyslért !
Másodikat Mármarosért !
Harmadikat Világosért !
Édes hazánk anyatestét
Kozák csizmák ne tépdessék !
Áll a honvéd.

Egész világ nekünk zúdul,
Barát, szomszéd elad rútul.
Ne félj, hazám ! Világ dőlhet,
Magyar vérből tenger nőlhet :
Tisza vize, Duna rögje
Magyar marad mindörökre.
Él az Isten ! Áll a honvéd !

MAGYAR ÓDA 1916-BAN.

1916. október.

Tépett vitéz, hősök legszépe hajdan,
Most tenmagadnak gyászos rejtelem,
Legelső mindig merni, hullni, bajban,
Mindig kimart az osztályos szeren ;
Világ csodája, hétország reménye,
Nagyúr-gerinced be meggörnyedett !
Mondd, rozzant harcos, Jóisten szegénye :
Meddig tékozlod nemes véredet ?

Itt állsz, egyhelyben, amióta lettél,
És omlik egyre melledből a vér.
Tán írva van, hogy mártírnak születél,
Hogy gyilkoltassál, mindig másokér !
Itt állasz most is, vérző vén kolosszus,
Sarkad Kárpát kövébe nőtt bele,
Meztelen melled életedre-bosszús
Hét óriásnak marja pőrölye.

Roncsolt kezekben mázsás régi szablya ;
A régi jó vas csak előkerült !
És húsod is a régi nyűg harapja,
És fojtogat a régi keserűd.

Karddal karod a sors betűit rója,
De amit írsz, másé a gondolat.
Melled sővénye más vetését ója,
S honn recseg a föld tenlábád alatt.

Fönn, árva hős, világ baját borongod,
Lenn: patkány nép mardossa combodat;
Setétlő véred úri garraal ontod,
S hűlő eredre száz nádály tapad.
Más nép homlokát Égnek magasítja
Döntő nagy erő, daliás merés;
Teneked, tennen nagyságod avíttja,
Dalia-voltod bús istenverés!

Zuhatag öklöd (oly súlyos a bajban!)
Hogy símul honn majd könyörögni szét!
Szavad elontod győző riadalban,
Honn a te hangod: koldús-halk beszéd.
Ott, vak titán, a Péliont meg Ossát
A véres égre másokért veted:
Honn köszönöd mint alamizsna rosszát,
Aminek omló telje a tied.

Mindig is így volt: Kardod ha letetted,
Nagyvoltod napja tüstént beborúlt.
Harcon akitől a legjobb is retteg:
Tomporon rúghat minden nyomorúlt.
Ám kérnél, hogyha kérni kell bilincset,
Jobbtól, akit szolgálni becsület,
De vagyond és véred és gerinced
Akiket hízlal: tennen szemeted.

Ó tehetetlen hősök népe, népem,
Édes szülém, létedért rettegek !
Az ítélet setét esztendejében
Mit kérjek Égtől áldásul neked ?
Győzelmet ? Jaj, én boldogtalan, látok :
Kísértet jár a győzelem megett :
Gőg, szenny és minden ártó régi átok,
Régi penész és újdön örület.

Jóságos Isten, végzetek vetője,
Téged hívlak, de kérni nem merek.
Add nekünk, amit ránk írtál előre.
Ítélet és irgalmazás tied.
Jóságos Isten, jövődönnek atyja,
Hívlak : a nagy dőlésnél légy jelen ;
Add : önmagát e nemzet megragadja
És meg ne ölje, add, a győzelem !

.

ÉNEK MINDEN EMBERHEZ.

1916. november.

Testvéreim, maradék magyarok,
S ti más testvérek, messze milliók,
Akik értetlen ámuló szemekkel
Hajtjátok a rettentő kereket,
A tébolyult Sors óriási gépét,
(Amely pokolnak csépli, ami mag
És csak a polyvát hagyja meg a földnek),
Öngyilkos hősök, ártatlan bakók,
És ti szegény esettek, éhesek
És rongyosok, fosztott-fészkű anyák,
És gyermekek, kik gyötirelemre lettek, —
Mind, mind velem, szegény, bús emberek :
Testvérek, sírjunk !

Viselős az idő !
Meg kell születni már, meg akar már születni
A förtelmek esztendejének
Pokolméhében a nagy szabadító :
A könny ! A közös, szent, emberi könny !
Sírjunk, mind, együtt ! Soha még
Így nem éreztük, hogy egyek vagyunk.

Egy szó szaggatja mellünk,
Egy bélyeg ég a homlokunkon,
És Duna, Szajna, Boszporusz fölött
Egy hallgatás, egy téboly, egy gyalázat.

Testvérek, merjünk hősök lenni már
És merjük már megmondani magunknak,
Hogy sebet kapni fáj,
És sebet adni fáj,
És minden fájás fáj mindenkinek.
Testvérek, merjünk hősök lenni már,
Acélozzuk karunkat ölelésre,
És merjük már elsírni azt a könnyet,
Embervoltunk, ember nagyságunk könnyét!

Sirassuk immár siralommal
Szegény magunkat.
Mind, mind, mind bűnösök vagyunk!
Kik örült kézzel újra összezúztuk
Emberségünk királyi Bábelét,
Kik gyilkossá gyaláztuk a tudást
S a szűz erőt hóhérrá aljasítottuk,
Szentségeinket, akik megtapostuk
És nemet mondtunk minden régi jónkra.

Sirassuk immár árva fiainkat,
Akiknek vérben virdadt föl a reggel,
S az első, amit láttak, förtelem volt;
Kiknek nem nézhet apjuk a szemükbe,
És akiknek újra kell kezdeni
Előlről mindent.

Sirassuk véres Krisztusunkat,
Kinek melléről a szelíd tanítványt
Felrántottuk és a csodálkozó
Kisdedeket térdéről felcibáltuk ;
Kit megtagadtunk mind a gyilkosért.

És sirassuk az Istent,
Akinek dús kezéből kicsavartuk
Az áldás mannájának korsaját,
És szabadságunk setét erejével
Kényszerítettük : legyen az ítélet
Rettentő Istene.

Sírjunk, testvérek !
Kik a teremtés ember-koszorúját
Szennybe tapostuk : nincsen más remény !
A bukott földnek mása nem maradt.
Ez tán még felhat a fekete Égre,
Megharmatozza fertezett szívünket,
És lehetünk még egyszer emberek !

A KÖLTŐ HÁBORÚS IMÁDSÁGA.

1916. december.

Míg emberhúson hlzik a föld,
És Káin őrdng és űvölt,
És forr az óriás sátánkatlan :
Nézek, némán és mozdulatlan,

Hallgatok. És hallgatni jó,
Mikor a szitkoké a szó
S rekedt himnuszok harsonálnak
A gyűlöletnek, a halálnak.

Hallgatok. És hallgatni jó.
Hagyj hallgatnom, Mindenható !
Ne hagyd kitörni, könyörű ég,
Komorúlt szívem keserűjét.

Csak egyet kérek, Istenem :
Átkot ne engedj ejtenem,
Fojtson meg inkább néma mérge,
De meg ne mártsam ajkam vérbe.

Sirókkal sírni tanulj, szívem,
És várni, várni csendesen.
Halkan, dalom, halkan imádkozz.
Átkozott legyen, aki átkoz !

TAVASZI KÓRUS.

1917. május.

A föld:

Harmat nevet kövér haraszton,
Símogató nap kelteget.
Én elkínzott, fáradt nagyasszony,
Télből és vérből ébredek.
Tavas van. Új csirák mozognak,
Méhem új élettől remeg.
És, egyformán mindnyájatoknak,
Kitárom telt emlőimet.

Az ég:

Legyen a föld szép Isten-asztal,
Rá langyos esőt hullatok,
És mosolygok meleg malaszttal,
S adok Krisztust és dús napot.
Békélten borúl föllibétek
Kék ölelésem, boldogan.
Legyetek boldogok és szépek,
Hadd lássam bennetek magam.

Az ember:

És én a földet összetúrom,
Méhébe ásom poklomat,
S az ég meleg szívébe fúrom
Tűzhullató vak szárnyamat.
Nem kell a Krisztus! Legyen átok,
Sötét és Sátán: akarom!
Véres szememmel amit látok,
Marcangolom, marcangolom!

Az Isten:

«Látván pedig Isten, hogy nagy az emberek
gonoszsága a földön, és a szívnek minden
gondolata gonoszra figyel minden időben,
megbáná, hogy embert teremtett a földön.»

*(Mózes első könyve, hatodik
fejezet, ötödik és hatodik vers.)*

ÉJSZAKA 1917-BEN.

1917. november.

Nem, nem! Mostan aludni nem lehet!

Hiába függöny és hiába zár:
Az ablakon, e szörnyű, zárt szemem
Benéz, rám néz, az örült éjszaka.
A csend, a csend fülembé harsog
Az iszonyat őrlő némaságát.
Nem! Hazudik a csend:
É hallgatással százezernyi átok
Kendőzi magát alattomosan,
Gyötrött agyakból százezer sikoly!

Halljátok a csendet? A képmutatót!
Bajkál fenyérén, dörög éjszakáján,
Könnyek savától sárgán hánykolódik
Rothadt szalmán egy kúnsági legény
És ezt nyögi álmában: «Őszi szántás!»
«Dordogne!» — kiált egy francia fiú
Egy szürke, számozott barakkban.
Délről, a tenger tiszta kék szelében:
«Szerelem!» — búgja egy nápolyi lány.
«Halál!» — üvölt egy ágyúból a Sátán,
És hörögve hány vérével keresztet
Egy haldokló öreg muzsik.

Nem, nem ! Aludni nem lehet. Az ágy,
A ház, a föld vad táncot jár alattam.
Megfúladok !
Ezer szívem van és bódult iramban
Dobol bennük vad indulót a vér.
Ezer mellem van és átverve mind !
Rabház sötétje rám húz ráncokat,
És én vagyok korbácsos porkoláb.
Engem gyilkolnak odakint,
És én vagyok a gyilkos is, szegény,
Százszor szegényebb, mint aki halott.
A mindenségnek minden átka rajtam !

Halljátok : a vén átkozott,
A föld, a föld ottkint hogy hánykolódik !
Mint vadkan tépi csattogó fogakkal
A rájátérdelt óriás vadászt :
Úgy sír a föld, tajtékszón, tehetetlen.
Valaki térdel tiprott tagjain,
Egy ismeretlen, óriási Árnyék.
Két combja közt vonaglik a világ,
Torkát marcongja két jeges marok.
És súlya, mint a kétségbeesés,
Elbírhatatlan és ordíttató.
És arca nincs a Rémnek ! Iszonyú !
Nincs útja hozzá békítő sugárnak,
Nincs esdő hangnak hallomása nála,
És nincsen ajka száanalom szavára :
Nagy, képtelen, világtalan ködarc.
Ránézni : az ítélet !

Jaj, mondjátok, hogy álmodom,
Mondjátok a földnek, hogy álmodik !
Őn bűnei borától részegülten
Talán csak alszik a világ
S lidércnyomás csak mindez iszonyat.
E jéghideg gyöngy roskadt homlokunkon
Nem a halál veríték-hírnöke :
Tán egy szülemlő hajnal harmata !

Akárhogyan : Beteg a föld,
Vad kínokat vajúdik a világ :
És én vagyok a meztelen ideg,
Mely minden fájást egymagába nyel.
Az emberállat fertőztette föld
Bennem sikolt a zordon ég felé :
«Nézz ránk, te Isten : Itt fekszünk előtted.
Ezzé csigáztuk alkotmányodat !
Mi már kimondtuk legvégső szavunkat.
Nincsen tovább. Terajta most a sor !»

A HATVANÉVES PROHÁSZKÁNAK.

1918. október 10.

A véres sár üvöltő tengerében
Egetkérő kolosszus módra állsz.
A századnak kiáltó Jele vagy,
Fáklyája te az evangéliumnak,
Amelyet Isten élő újja gyújtott,
Hogy lomhanyíltú, kishitű szemünk
A titkok Arcát lássa mély tüzednél.

★

Széles és mély az evangélium
És véghetetlen gazdag rejtekű,
Mint élet és teremtés, mint az Isten.
És szól egyenlőn minden századokhoz
És mindeneknek egy Igét beszél
S elébük szórja roppant kincseit.
És jó a század tágranyílt szemével,
Jön, jön feléje félőn, csendesen
Szegény keblébe rettegőn takarva
Önizzadtának árva kincseit,
A Természettől és a Rejtelemtől
Hódító kézzel amit elcsikart.
S az ismeretlen evangéliumra
Idegenül és aggva, félve néz.

De férfi támad az Isten kezéből
Önnön keblében a szomjas világnak,
Ki önnyelvén beszél az Igét,
És úgy beszél, hogy a Krisztus beszél,
S a század lelke sír föl szózatán,
És benne zúgnak az örök szavak
És ónak, újnak emberkincsei.
Ó fogyhatatlan sokszavú Igazság!
Ó drága, szép, nekünkvaló beszéd!

Görög ajakkal Athén piacán
Pál prédikál a bőszavú görögnek,
S a sziklaszívű Róma harcosához
A sziklává lett Aggastyán siet.
Ágostonok, Ferencek és Tamások
És annyian a legnagyobb nagyok:
A győzedelmes Krisztus kürtjei,
Az Istenszónak emberajkai,
Győző és győztető nagy Életek,
Ég s föld között világító büszke Tények,
Akikben újra s újra egybezengett
Az isteni s az emberi: az Akkor.

★

Máának eleven Evangéliumja,
Tiprott szívünket hadd hozzuk neked!
Kisajtott lelkünk maradék javával
Hadd köszöntünk e szívnyitó napon.
Ó mindnyájunkért bűgő s vérező szív,
Te legjobban tudod, hogy kínzatunk,
Hogy győtrelem magyarnak lenni most,
S embernek lenni szégyen és csömör.

Keresztények ha mostan nem lehetnénk,
A borzalom közt nem látnánk sugárt.
Egyetlen csillag az öngyilkos éjben,
Mosolyogj ránk és maradj itt velünk !
Egyetlen dallam a pokoli zűrben.
Szólj, szólj nekünk és énekeld belénk
Az élő Jézust s zengő lelkedet.

SIKOLTÁS.

1918. október 2. Fiume elfoglalása.

Jaj, jaj, ítélet, magyarok, magyarok!
Régi jaj, új bűn, mind ránk kavarog!

Kábult szemmel néz rátok a Kárpát,
Visszítja Dunátok vérfanyar árját.

Kérdez keserűn tenger és Táttra:
Magyarok, magyarok, mi van még hátra?

Itt van a jajnap! Még mire vártok?
Nyakunknak mérve látjátok a bárdot!

Testünkben orúl fent kés benne rezeg.
Torkunk tépik vérlepte kezek.

Minden, minden vérben kavarog!
Mi lesz mivelünk, magyarok, magyarok!?

Mások, minden, tudják, mit akarnak,
Mind, mind, valamerre, élnek, akarnak.

Rothadt kötelek ropogva hullnak;
Mására zsványok — de ököllet! — nyúlnak.

Vert igazak, mások, de vállon vállal,
Néznek farkasszemet harcos halállal.

Csak mink — a fejünknek már a harang kondul! —
Feküszünk, aluszunk keserű-bolondul.

Kint: birkák módjára hullunk, másnak,
Bent: tépjük a torkát vadul egymásnak.

Várjuk vigyorogva — bárgyún vonagló
Már-már dögtest — hogy sújtson a tagló.

Várunk — jaj, jaj! mink legutolsók! —
Kegyelemből, mástól, festett koporsót.

Magyarok, magyarok, bűnös a jajjotok!
Magyarok, magyarok, ígét halljatok!

Jóit az Isten mind elibéd rázta:
De te maradtál vak és parázna.

Ellened ostorát zúgatta százszor:
Te talpra nem álltál az ostorozástól.

Imhol utólszor veti rád öklét,
Most legutólszor hív az öröklét.

Feketén dördül vérveres égbolt:
Vagy leszel temagad, vagy — elég volt!

Magyarok, magyarok, harsan az óra:
Feltámadásra vagy búcsúztatóra!

A ROKKANT ÉNEKE.

1919. június.

Világverő, nagyságos nemzetek,
Kik tort ültök a vert világ felett,
S ti is boldog előszőr-megtepertek,
Kik alázatban magatokra letek,

S te Úristen, ki messze-messze vagy
S rég eltakartad tőlem arcodat :
Itt áll előtted s némán várja sorsát
A legutolsó : rokkant Magyarország.

Tudom, számomra nincsen irgalom,
Hiába kérne koldús félkarom ;
Tudom, meglátni fertezettet vétek ;
Nem is nyújtom mankómat elibétek.

Egy árva szó csak, amért reszketek,
Egy árva szómra hogy feleljetek :
A haldoklót is egyszer szólni hagyják,
Halottat is haranggal elsiratják.

Egy haldokló faj véres ajka kérd :
Isten és ember, szóljatok : Miért ?
Mérthogy meghalt egy ezeréves élet ?
Isten szép műve mérthogy ördögé lett ?

Mérthogy minden gyökérig rontatott,
És megmérgezték méhben a magot :
Hogy a halálnak keljen a kelendő.
Miérthogy meghalt itten a jövendő ?

Állok, egyhelyben, béna, bús titok,
Valaki egyszer ideállított :
S azóta nincsen vérverés a földön,
Fejemen amely át ne hőmpölyögjön.

Ködös szemmel, őt őrült éven át,
Tépem elétek mellem patakát ;
Tele marokkal, tébolyultan, bőszen
Fekete vérem ég felé esőzőm.

Hallgat minden Keleten, Nyugaton,
Én kárhozott, csak én nem nyughatom.
Öngyilkos görccsel, meredt-akaratlan,
Tépem a mellem, tépem szakadatlan.

Nincsen megállás, nincsen pihenet :
Minden fiamat, minden eremet
Végső csepp vérig vonaglan tépem.
Hull, hull a vad vér, hidegen, setéten.

Miért ? Miért ? Nagyok, feleljetek !
Miért e rémség ? Érttem ? Értetek ?
Ennen bűneim mérgei mártatnak ?
Vagy tiértetek kellek, áldozatnak ?

Mert a vérem ha áldássá lehet,
Ha izmosíthat embergyökeret,
Ha jóimat belétek itathatja :
Akkor legyen az Isten akaratja !

Akkor a Rokkant meghajtja fejét,
Összehirapja végső erejét,
S ki értetek hull kilenc századéve :
Végső áldást ad rátok félkezével.

De ha nem hoztok új-világ-magot,
Ha meg nem száll a lélek rajtatok :
Reszkessetek, mert világbontó roppant
Átokkal omlik sírjába a Rokkant.

MAGYAROK GYÓNÁSA.

1919. július.

Ama régi híres döntő magyaroknak,
Kiknek sírjain most kányák marakodnak,
Marék maradéka, fáradt fogyatéka :
Gyónjuk gyónásunkat nemzetek elébe,
Nemzetek-ostorló Úristen kezébe.
Mi vétkünk, mi vétkünk, mi nagyon nagy vétkünk !

Gyónjuk legelsőben honni hevertünket,
Szalonnás körömmel kártya-kevertünket,
Ázsiát ásitó, valóság-másító
Bolondító bortól fátyolos szemünket.
Gyónjuk gyönyörűjét délibáb meséknek,
Piros pántlikáját régi dicsőségnek,
Magyari jövőndőt, álmodott szívárványt,
Sült-galamb-lesését szalmán szundikálván ;
Részeg magabíztunk, mikor hétszer vérzünk.
Mi vétkünk, mi vétkünk, mi nagyon nagy vétkünk !

Gyónjuk másod szeren úri-pazar markunk,
Németnek, zsidónak, mindenki mohónak
Csordulatig amit tékozlani tartunk.
Valaki fülünkbe szép szót furulyázott,
Minden javainkból pőrére kirázott.

Mindent oda, mindent, ingünket, utolsót,
Holt szülénk sírjából a deszkakoporsót :
Zsíros üstökünket csakhogy le ne nyessék,
Nemzeti tokánkat hájjal kenegessék.
Mi vétkünk, mi vétkünk, mi nagyon nagy vétkünk !

Gyónjuk legutólszor legutolsó vétet,
Gyónjuk égnek-földnek a legfeketébbet.
Mikor az ördögnek mindent odaadtunk,
Csillagot az égről, a földet alattunk,
Amikor béklyóztak örökös robotra,
S lettünk a világnak ebül rugdosottja :
Akkor, orcátlanon, cigányok módjára,
Álltunk vigyorogva világ piacára,
Szóval megtagadtuk jó régi nemünket,
Csúfságra cseréltük magyar szép nevünket,
Tisztes apáinknak sírja fölé köptünk,
Istennek, embernek arcába röhögtünk,
Önnön ganajunk közt táncra kerekedtünk,
Isten, ember előtt fertelemmé lettünk.

Mi vétkünk, mi vétkünk, mi nagyon nagy vétkünk !
Kegyelmes Úristen, ne kegyelmezz nekünk !

ÓDA A PARASZTHOZ.

1919. július.

Tebenned bízunk eleitől fogva,
Jövendőnk titka tebenned viraszt :
Elátkozott királyfi,
Minden nemzetek Hamupipőkéje,
Kopott, vén Tiborc, keserű Paraszt !

Minden leromlott. Mindent szertehordtak :
A tető zsúpját bőjti vakszelek,
Búzáat a törvény, jószágot haramja,
A szép barázdát elszántotta szomszéd :
Ragyás falak körül kopottan ásít
A gyomkiverte pusztá őstelek.
És állasz, ócska szűrben, rongyos zsellér,
Egyesegyedül a dúlás felett.

Így álltál mindig, jégverés ha zúdult,
Ha híztak rajtad éktelen herék :
Sajnálta mindig szóra szót,
És ha az őrvet nyakadba vetették,
Szótlan szeltesd a rabság kenyerét.

Oda se néztél töröknek, tatárnak,
Szemed se rebbent a halálnak,
Csak a markod szorúlt öködbe néha
S begyűrte a süveged tetejét.

Mállott múltból kiszakadt maradék,
Magad most is, mint századokon voltál,
Állsz, és köröztetted új litániák :
Haldokló füstben a hajdani oltár,
S vérveres ködben, vacogó ajakkal
Idegen istent imád a világ.
Idegen istent, kézzel-írott képet,
Mit nem ismertek az ekés apák ;
Nem köztünk termett se szentje, se papja,
S az anyaföldet kéri áldozatra
És ezer évnek testámentomát.

Jaj, urak tartják tenyerük alája,
Görnyedt hátakon már terped a bálvány !
Poltron népei vakúlt magyaroknak
Magyar Istenre versenyt agyarognak.
Fokosos Szfinksz ! a magyar égen
Szemedben ég ma egyetlen szivárvány !

Te szemedben, mely hunyortalan állja
Aratáskor az alföldi napot ;
Te szemedben, amelynek mélyén
Öt évnek véres nemeréjén
A néma villám százszor átcsapott.

A te szemedben hallgatás ült,
Mikor a világ kapcsolai recsegték
S a minden-gyűlölet dala
Torlott a fekete egeknek.
És most, mikor kezet fogott a sátán
És a világveszejtő örület :
Egyetlenül és titokzatosan
Ül hallgatásod a világ felett.

Most már hallgatnak nálunk mindenek.
Férges volt minden, ami nem te voltál.
És önnön férge emésztette meg.
Te vagy itt most egyetlen elevenség,
Titok, megváltás, magyar szentség.
Haljon meg, ami volt.
Paraszt, beszélj,
Teneked van még mondanivalód !

III. RÉSZ.
NAPKÖLTE VAN!

NAPKÖLTE VAN!

1919. szeptember.

Fonnyadt eszmények avarán,
Kiegygett lelkek fáradt törmeléke közt,
Reszketve nyíló hajnalég alatt:
Nézzétek, ott áll, ott áll
Egy hófehér alak!

Ki ez? Honnan jött? Mit akar?
Mintha itt állna örök óta,
Talpa a földbe úgy-úgy belenőtt,
Az anyafölddel olyan-olyan egy:
Karcú bokája tán gyökérbe fut
És szétgyökérzik inda-mód a mélybe,
A termő szívnek közepéig,
Amely a magba életet dobog
És láthatatlan anyáereken
Tokaj méhébe szűri őstűzét.

Szemében csend,
Az eljövendő élet áhítatja.
Az Alföldön, távol tanyák körül
Húsvétvasárnap hajnalán köszönti
Az új vetés e csennddel a napot.

Csend és békesség és mosolygás,
Olyan mély és olyan komoly,
Hogy látom benne a balatoni égnek
Rózsálló-kéklő alkonyatját,
És hallom búgni vén Bakony felől
A rengeteg remete-énekét.

Orcája tiszta és fehér,
Mint egy új és csodálatos virág,
Amely nem ismert szennyeken,
Trágyák dombján és hulla-rothadék közt
Merészen szökkent hófehér szíromba,
És szennyes eső nem fogja fehéret,
Lepereg minden győző szirmain.

Hogy hull pedig rá minden, ami rontó !
Sorvasztó számum mérgezett szivekből
Hogy fú feléje férget és halált !
És mennyi kullog marni körülötte
Kivert, kullancsos, nyálagyilkos eb !
Ha fogna rajta gyilkos szemverés,
Hány szemből szúr ölő mirigy feléje !
De ő csak áll és ép és mosolyog !

Testvérek, akik bíztok és remegtek,
És akiknek lelkéből lelkezett
E drága, szép fehér magyar virág ;
Kiknek tornyosodó prófétalelke
Imádságos, szerelmes áhítattal
Szomjúhoz új, termő csodát :

Nézzétek, ott, e szűzi sziklahomlokon
Titokzatos, nehéz rovások égnek,
Nagy, fundámentomos magyar igék :

«Én vagyok az eleven Újság,
Én vagyok az építő élet,
Én vagyok a kelő magyar.

Adatott nékem ólmos ércöklől,
Adatott nékem szerszámos marok,
Adatott nékem alkotás.

Akarok lenni élet,
Akarok lenni ország,
Akarok lenni én.»

Testvéreim, föl a szivekkel :
Napkölte van !

ÉBREDŐ MAGYAR.

Induló.

1919. november.

Szökj fel, álmos óriás,
Isten szép magyarja!
Hadd legyen napújulás
Annyi béna jajra.
Lélek jöjjön és gerinc,
Férfúi kar.
Félre most, akik tagadnak!
Szembe nézz a virradatnak,
Ébredő magyar!

Félre mostan, aki fél,
Aki merni nem mer!
Férfiúnak aki fél:
Most nekünk nem ember.
Átok-ölte roncs-hazád
Meváltót akar.
Krisztuson tölt új sziveddel
Légy te most a Húsvét-reggel,
Nagyhitű magyar!

Tűzben-ércült új karok,
Ássuk el a régit!
Tiszta vér és vasmarok
Új világot épít.
Szerte szenny és törmelék
Régi bűnt takar:
Férfi kell a régi részre,
Nemzet-újra-építésre,
Alkotó magyar!

A VERSEK JEGYZÉKE.

I. rész. Három régi vers.

	Oldal
Kuruc tábori dal	5
Zrinyi harmadik éneke	9
Jeremiád	12

II. rész. 1914–1918.

Földindulás	17
A vér himnusza	19
Népfölkelők	23
Kárpáti ének	26
Magyar óda 1916-ban	28
Ének minden emberhez	31
A költő háborús imádsága	34
Tavaszi kórus... ..	35
Éjszaka 1917-ben	37
A hatvanéves Prohászkanak	40
Sikoltás	43
A Rokkant éneke	45
Magyarok gyónása	48
Óda a Paraszthoz	50

III. rész. Napkölte van!

Napkölte van	55
Ébredő Magyar	58

Sík Sándor munkái:

SZEMBE A NAPPAL

Versek. Budapest, 1910. Elfogyott.

A BELÜLVALÓK MÉCSE

Versek. Budapest, 1912. Elfogyott.

SÍK SÁNDOR KÖLTEMÉNYEI

Budapest, 1916. Ára 10.— K

ÉBREDEÉS

Dráma három felvonásban. Budapest, Szent-István-Társulat. 1916. Ára 2.80 K

SALAMON KIRÁLY GYŰRŰJE

Misztérium egy felvonásban. Családi-Könyvtár, Győr. 1916. Ára —30 K

ALEXIUS

Misztérium öt felvonásban. Budapest, Szent-István-Társulat. 1918. Ára 20.— K

MINDSZENTI GEDEON ÉLETE ÉS KÖLTÉSZETE

Irodalmi tanulmány. Budapest, Szent-István-Társulat. 1910. Ára 2.— K

IMÁDSÁGOSKÖNYV

egyszersmind kalauzul a lelki életre. A tanuló ifjúság számára. Készítették Sík Sándor és Sohütz Antal kegyesrendi áldozópapok. Budapest, Szent-István-Társulat. (A IV. kiadás sajtó alatt.

